

תמאתי מאד על המחברים שהאריכו שם במעשה הנפלאה שאירע בפרעמושלאל ולא הביאו מירושלמי פט"ו ריבנות ה"ד בסופה וליח כמן בר גס דמי' לר"א וכו' וע"ש כמה עובדות ובפ"מ שם עכ"ד יצ"ו ודע שבנדפס נשמט בענין זה ונשתק לקמן בזה ק"כ :

ט"ו) אין זה אמות בנדפס מערכה זו אות אש"ל הבאתי דלומר בין אין קפידא כח"ש בס' כל החיים וליינתו לעין בבית חדא ח"ה סי' ק"ב ס"ד (כונתי ששם כתב לשון זה על מה שהבינו מרן הב"י ורבו) והרב פרי חדש ביו"ד סי' ק' סק"ג כתב כן על דברי התוס' דמיה מוכח ודאי דאינו לשון זלזול ח"ו דחלילה לקדושים אשר בארץ שניא מפ"ק לשון מנוגה ע"ד גדולים מהם ונשמט משם גס הרב ש"ך בס' הארוך ביו"ד סי' פ"ג הוצא ביד דוד שם בהגב"י אות ד' כתב על הרב ב"ח דמה שחולק על מרן הב"י אינו אמות ע"ש והרב מוהריט"ץ בס' רל"ז כתב על דברי מרן בב"י ח"מ סי' ו' (בדין דין אוהב וטוב) ויהי שקר וכו'. והרב מוה"ר גאליקו שם בס' רל"ח התנוגד על זה וכתב שארי ליה מואריה וכו' שחושב לשון זה העדר כבוד נגד מרנא ורבנא ע"ש ונראה דאין זה אמות אינו בגדר זה ומכל מקום נכון ודאי לומר גם כזה :

ע') אגדות חו"ל גריסים אלו להאמין בכל האמור באגדות חו"ל הנה בנדפס במערכה זו אות ק"ן הבאתי מ"ש בס' מלחמת חובה ומה שהשיב על דבריו הרב יפה ללב נר"ו והבאתי מ"ש הרב שו"ג במסכת ע"ו ומה שהשיגוהו הבאים אחריו ע"ש והנה על ענין זה כתב לי ידידי הגאון אבד"ק קארטיגנא כקש"ת מוהר"ר אריה ליב ליפקין יצ"ו וז"ל ואודיע דבר קטן כי בפתיח ספרו הכללים וראיתי בזה ח' סי' ק"ן הביא דברי הש"ג ע"ו והני מוסף כי בהגהות אלו זלזלה על האלפס על הש"ג שם שנקראו הגהות בן ארי' (שדפוס ראש בוילנא) מובאר שם ג"כ דברי הירושלמי יפה יע"ש ואשר מובא בשם הרמב"ן שם לע"ד מוכח ממנה הוכחות ומלשונן שהיא אמר זאת או כתב רק להשיב לאפיקורס והם שעמדו כנגדו בוויכוח ח"ו לפני שרים בדברי הכל ושיטותיו ובהוא עורבא דמיתתי טורא לקנייה הביאו קוסיות וכמובא הרבה כאלה בספר (איניו אחי כעת לעיין אס הביא המאמר הירא) ולבלי להשיב דבריהם שלא יבינו ולא יקבלו ולא ישמועו השיב שאינו מאמין ואמר לפניהם שיש לנו ג' ספרים כו' והמעין הישר יבין שכן הוא ודחה אותם בקש ע"ד שגולגולת הרבה לחו"ל את השיבותם להמינים יעו' חולין כ"ז ע"ב ובדף ל"ח ל"ט הרבה דוגמא. אבל חלילה להעלות על הדעת שאמר הרמב"ן כן גס למעשה. ועוד יש בזה לומר שרק על אגדה היא אמר כן לפי שהיא מתחילה לא נאמרה לעיקר ויש בזה ג' טעמים מה שהיא דחיה. א. המאמר הוא במדרש איכה ח' על פסוק כי רחוק ממני מנחם והיא רק סיפור מה שאמר עירבי א' יע"ש היטב. ולא ציוו אותנו חו"ל להאמין בהחלט. רק באשר נחלקו שם בשמו של משיח אמר שמן עובדא היא סיוע לחד מ"ד שמו מנחם. אבל אינו מן החיוב לקבל דברי הערבי וכח"ש שם גופי' מה לנו ללמוד מדברי הערבי ע"ש רק לפי שבכמה דברים שם כיון להאמת שם שמו ושם עירו לכן הוא קלם סיוע אבל אינו ראוי ברורה ע' סוטה י"ב ב' המגפלים וכו' (ומש"ש אח"כ קרא וילא חומר ע"כ למונה בע"ה. ב. עובדא היא שם במדרש שם רבו החולקים עליה ובטילה היא ברוב. שהרי כל מ"ד שם שאין שמו מנחם כולם חולקים על עובדא ששמו מנחם והם ר' אבא. ריב"ל. דבי ר' שילא. דבי ר' חנינא. דבי ר' ינאי. רב ביבא. ר' יהודה בר' סימון. ר' הנחומא כולם שם חולקים על עובדא של הערבי. א"כ פשיטא שהיא בטלה כנגד. ועוד בה שלישיה שבתלמודא דידן בסנהדרין דף ל"ח ע"ב כולו חנאי ואמוראי חולקים על עובדא הג"ל ואין לה מקום רק ל"א שם יע"ש. וא"כ לכן יפה כתב שאין מאמין בעובדא זו שהיא נולד בת"כ לפי שבעיה על עובדא רג"ל שהיא רק של הערבי ודחוי' שר במדרש ויבטלמודא דידן ואש"ג שאמר שם חד מ"ד ראוי מקרא וילא חנני הוא יחיד י"ד כג' אלה יגס לפי שבתלמודא דידן שם נדחה כג"ל

גדול יהיה כבוד הבית האחרון על השני אחרי שיהיה בית שלישי ב"ב והתשובה שכן נמלא בשפת קדשנו אחרון במקום השני גם כשהיה שלישי בשמות ד' כבר כתובות בספר ימין לדקי לה"ה ריב"ל אשר השיב לאש בער ועוד ביתר ביאור יענין שם הקורא ויראה למאנו עכ"ד יצ"ו וספר ימין לדקי שהזכיר שדבר בזה לא ראיתי ולא שמעתי ממנו בלתי היום ואולי הובאו שם דברי הרשב"א והוספת יום טוב או גם דברי איזה רבנים שכתבתי ולא מלינא למימר נימי ספר וניחוי כי אינו מלי' אללי :

אמנם ראיתי שם (בהפסגה הנ"ל) בלד 36 במאמר אשריך שוכית וכו' להרב מוהר"ר משולם ווסא כהנא מעיר קאנוני' יצ"ו הן כל יקר ראתה עינו דברי הרב תוספות יום טוב דמסכת דמלי הנ"ל ודברי הוהר הקדוש שבפרשת משפטים שהזכרתי בגדפס אך גם הוא יצ"ו לא ראה תשובת הרשב"א שכתב ד' הנ"ל ושאר דברי הרבנים הנ"ל שכלי ספק אין מלוים אללו ומנייהו דרבנן קרי' יצ"ו וממני הדל תסתיים שמעתתא וע"ש מה שכתב בשם ס' למה לך להרב הלדק מושיטנו באיטרייך וגם ס' זה לא ראיתי ועוד הביא בשם ספר אורא השרשים וז"ל ויש אחרון שם אחריו אחריו רואה לומר שפנינו זמן רחוק בעתיד כמו למען תספרו לדור אחרון ואמר לדור אחרון ומסיים בהדיא בנכס אשר יקומו מאחריכם הרי לך פשוטו של מקרא כי אחרון אינו אחרון ממש וכו' ע"ש ועיין שם בלד 65 במאמר נתיב חכמים אות ח' שהזכיר שאלה וז' (על בני השלישי) נשאלה בזה פרשת פנחס המוזכר למעלה וכתב שגוב י"שב ר"א שאלה זו שהביט בני אחרון למעשה בשר דוס וכו' ושוב זה מפי אליהו זל"ט נאמר שם כי"ש ובספר שו"ת הד"ר ח"ב לירידי הגאבד"ק ניוטב יצ"ו ראיתי בסימון כ"ט אות עט"ר בדף מ"ג ע"ד (בד"ה והנה) כי השבח השבית דברי הגה"ן מודיקוב ז"ל (על שאלת המון בפסוק גדול יהיה כבוד הבית האחרון וכו') דמלינו לאה וילדיה אחרונים ורחל ויוסף אחרונים הרי דגם הממולע נקרא אחרון נגד הראשון וכו' ע"ש והאמת שהדברים נכונים נחמדים מזהב ופנינים אמנם מידוך הוא שבעלמא מעיניהם תשובת הרשב"א שהבאתי בראש אות זו ודברי רבינו התוספת יום טוב ושאר רבנים המובאים למעלה :

ס"ז אהר זרזק בנדפס אות רכ"ח הבאתי מה שכתב הרב שבות יעקב דמדאורייתא שמים אהל ורק מדרבנן הוא דלא שמים אהל ועמדתי ע"ד הרב מכהם לדוד ע"ש וירידי הגאון מוהר"ר שלום מרדכי הכהן אבד"ק ברעזיאן יצ"ו כתב לי בזה וז"ל בזה רכ"ח העיר במ"ש במכתם לדוד להקל בענין האומברלל בשבת משום דאהל זרזק ל"ש אהל דלפמ"ש הרב"י דזהו רק מדרבנן אין להקל ובאמת יש לפקפק בלא"ה לפמ"ש הריטב"א בעירובין ל"א דדוקא כלים המקבלין דחליא בטלטול או עשוי לנחה לכן בזרזק לא שמי' אהל אבל פשוטי כ"ע גם בזרזק הוי אהל לחוק בפני העומאה ע"ש ואולי זהו כוונת רשב"א שבתוס' שם שכ' דלתות ע"ג שוריים לכ"ע הוי אהל ע"ש וע"כ ה"ז בג"ד אך בהח"ס שרמו ר"מ העיר דלגבי שבת אהל המטלטל ל"ש אהל דלא הוי דומיא דמשכן א"כ גם מה"מ הוי כן ויש לי סמוכין לסברהו מתוס' שבת ז"ד ועירובין ז"ז ע"ב גבי חי נושא ח"ע וגם במפרק ודיסה מלינו כן בתוס' שבת ע"ג ע"ב ד"ה מפרק אבל לעומת זה מלינו בתוס' שבת ק"ב ע"ב ד"ה כ"ש וכו' דהיינו דהוי מלי' דסברא לא בעינן שהי' דומיא דמשכן וע' שבת ל"ה גבי ענין נקוב דאף דל"ה במשכן אפי"ה חייב כיון דהוי כמחומר וע' תוס' ב"ק ב' ע"א ומהרמ"ל דלחד גירסא במלאכה תשובה גס דלא הוי דומיא דמשכן הוי אב ולאידך ג"ה הוי חולדה ועת"ה שבת ע"ה ע"א ד"ה שכן וכו' יע"ש בסוה"ד דאע"ג דל"ה במשכן ב' תפירות אפי"ה סברא הוא דבכך חשוב להיות תופר וה"ל בג"ד עכ"ד יצ"ו :

ס"ח) אין ארס דומה לחבירו בנדפס מערכה זו אית ר"ה רשמתי אס הוא כלל מוחלט או על הרוב ע"ש ועל זה כתב לי הגאון דברעזיאן מוהר"ר שלום מרדכי וז"ל בזה רכ"ה הביא מהג"ב דגם באחד ימי אלה אין ארס דומה לחבירו ואני

לדקו יחדיו ובמדרש שם הוסיף חד מ"ד נהירא. סייע כמ"ס הנ"ל
ו"ל שם שגאולה עמידה תהי' בזכות אור התורה וכמ"ס ותורה אור
השם יזכר במהרה בימינו לנחמת ליון וירושלים ויחיש פדות עמו
בחסד וברחמים. ככ"ז ילאמי מגדרי לדבר כאלה אחרי רוחי בשם
מלחמת חובה דברים שאינם ראויים להעלותם על ספר ואת כח"ר
הרמה והנשאה הסליחה על מה שהארכתי בזה עכ"ד י"ז :

שוב כתב לי מכתב שני ומפני טעמים שונים לא ניתן לדפוס :

ע"א) אחוזקי אינני ברשימי לא מחזיקין בנדפס במערכה זו
אות ח"כ ליינתי לפיין באסיפת דינים מערכת
ס"ח הנה ענין ההוא נדפס בס' שדי חמד בחלק דברי חכמים ס'
קל"ה ויקר מקרה שגשמו מסומן ההוא כמה סעיפים ומכללם הוא
מה שכתוב בענין זה וז' לי מאד לא לבד על החסרון כי גם על
מה שרשמתי באות ח"כ הנ"ל לפיין שם לענין אחוזקי אינני ברשימי
לא מחזיקין והיה כל מבקש ובושש ולא יומא מי יודע מה יעלה
על לבו והמחזיקין היטב בדברי חכמים בד' ק"ט ע"ד (בר"ה)
וגרסה דלענין) יבין שגשמו דברים בנדפס שהיה כתבתי שם דגם
המחיר למכור ס"ח לערכאות ויהא לאסור למכור לבני מקרא וכו'
שלשון זה מורה שכבר הוצרכו בדבריו סברת הרב המחיר למכור
לערכאות וגם הזכרתי הטעם דאחוזקי אינני ברשימי לא מחזיקין
כמדבר על הדיוט ואילו בנדפס אין רמז לזה מקודם לכן ובאמת
במכתבי לרבי גאון דורנו י"ז כששאלתי מהם חוות דעתם הודעתי
הן כתיב ממה שכתוב בס' ישועות יעקב בענין מכירת ס"ח לערכאות
(וכן הן הדברים שגשמו בדפוס) וכאשר מעיד על זה ידידי הגאון
מוהרש"ל הכהן י"ז במכתבו המובה בנדפס בדף ק"ך ע"ד ע"ש
אך לא כתבתי להרבינו דברי חסודות כולה כמות שהיא בספרי
(כאשר כתבתי להרב השואל) רק כתבתי להם תורף דברי חסודות
ביסודות אשר עליהם נסמכות ורשמתי להם הספרים אשר ראיתי
שדברו בזה והא גרמה לידידי הגאון מוהרש"ל י"ז בחסודות אלי
לחמיה מה איסור יש למכור ס"ח להקראים והלא הם מכבדים את
התורה וכו' ככתב בדכ"ק ובאמת בדברי חסודותי כבר כתבתי דאף
אם מותר למכור מזוזה למי שאין לחוש בו לבזיון מכל מקום ס"ח
שאינו שיש בה חשש שגבוי ס"ח לגביה (עיין בחסודותי מ"ה ומכל
מקום נראה וכו') ואף שיהיה הנני נותן בזה את הכתוב בקונטרסי
שם כתבתי וכלשון מה שגשמו מהספר ומועג לכלל דקמן והוא זה :

ובציאתי בס' ישועות יעקב כתבתי נכד המחבר להלכות ס"ח
שגשאל אם מותר למכור ס"ח לערכאות הק"ר"ה
ואעתיק תור"ק לפיין דינא והוא זה ריש תורה כתב דהיה נראה
לאסור שהיה קיימא לן דלוקחין ספרים מהעכו"ם כדרי דמיהס
כדי לגנון וכל שכן שהיה אסור למכור להם ודחה לזה דכיון דכל
הטעם היא משום דלא לזלו בהם בערכאות בזמנינו דאנו רואים
שמכבדין את התורה מותר למכור וכתב דהרב השואל רצה להביא
ראיה מדעתיקו התורה לחלמי המלך ואין לומר דשמי תהם שהיה
בלשון נע"ז דלגבי זלוזל שמות הקדושים אין חילוק בין לשון הקודש
לשאר לשונות וכו' אמנם יש לדחות שלא כתבו לשמן ולדעת רוב
הפוסקים מותר למכור שם שנכתב שלא לשם קדושה ומותר למכור
האזכרות שבהם ולכן לא חשו גם כן למכור לעכו"ם אבל בספר תורה
כשרה אין לנו להחיר ואחר שהאריך לפלפל בדין זה (דמחיקת שם
שנכתב שלא בקדושה) כתב בד' כ"ב ע"ד (בר"ה והנה) שהרב
השואל רצה לאסור מכירת ספר תורה כשרה ביד עכו"ם מטעם אחר
דכיון דקיימא לן ספר תורה שגמלא ביד עכו"ם יגנון אם כן הרי
גורם בזה פיסול לס"ח הכשרה דכשימכר ממנו קבלו ס"ח זו תהיה
לריכה גניזה ופסול לקרות בה ונשא ונתן קצת לפקפק בזה ושוב
כתב דאין טעם זה מספיק לאסור המכירה לערכאותיהם דבאמת
דעת הרמב"ם ודעתיה דקורין בו ואף להפוסקים דיגנון טעמא דיגנון ולא
אמרינן כיון דאין דרך עכו"ם לכתוב יש לפתול טפי שישאלו כתבו הוא
משום כיון דאסור למכור ס"ח לעכו"ם אם כן לא משכחת שיהיה
ס"ח שכתב ישראל ביד עכו"ם אם לא על ידי גזילה וזה לא שכיח
יותר מזה שכתבו עכו"ם וגם כיון שעל ידי גזילה בזה ליד אסור

לנאמ

כנ"ג שמופד הפכו שהרי דניאל ורבי ור"ג כולם לא נולדו בזמן
החורבן שהרי ביום שמת ר"ע נולד רבי כמ"ס בקידושין ע"ב ב'
ור"ע ה' אחר החורבן זמן הרבה שה' בזמן בן כויבא שה' כ"ב
שנה אחר החורבן וכידוע וע"ע פירש"י מגלה ב' ע"א ד"ה בזמן
הזה. ולכן ע"פ כ"ז דחה העובדא הנ"ל. ומ"ס שם אה"כ מי
שאינו מאמין אינו מויק פי' אינו מויק לכללות האמונה אבל באמת
חוטא הוא (ויעו' ב"ב ע"ה א' אלמלי לא ראיית לא האמת מלגלג
על דברי חכמים אחת יעו"ס) ויעוין ברמב"ם ה' מלכים פ"א ופ"ב.
כ"ז כתבתי להמליך למי שחושב שהם דברי הרמב"ן אבל באמת
יפה כתב כח"ר בשם יפה ללב שאינו דברי הרמב"ן אלא מאיו
תלמיד טועה וכו' ובטיק הדברים יש לי ליישב בפשיטות הכל שכולם
כל האמרים מתקיימים ואילו דא"ל רק שאין רגזי להאריך
ולא נ"מ כ"ב. רק לפי שאני עני בדעת למורת רוחי היו הדברים
האלה ובפרט בזה"ז אשר בעוה"ר נמלא קטני האמונה אשר מזה
ימלאו פחח ואם ניתן להם אלבע ימשכו עמו את כל היד לכן
כתבתי מדי דברי בו ג"כ להמליך בזה. וראוי להיות דברי מועטים
לפי הדרת כבודו לכן קלרתי וידעתי שם בדברי הנ"ל מה לפקפק
ומה לחקך ומה שכתבתי שיש לחקך שיהיו כולם אחת בלא סתירה
אזכיר רק בקיור נמרץ. שמה שמוכר בעובדא הנ"ל שרות נשאו
להילך פשוט מאד לענ"ד שפי' שגשאו למקום א' בעוה"ר אלא
חכם בתורה וזריק להתגדל שם שילמדוהו תורה ויחנכוהו מנעוריו
להיות זריק נגבד וגדול מאד בתורה שיהיה ראוי ומוכשר מה שבמקום
אמו לא ה' מוכשר לזה וגם לפי שהכירו וידעו האיש לכל יתפרסם
להעולם נלקח מיד משם למ"א יעו"ס במדרש ובאחרית ימיו כשלא
זכר הדור נסתלק מן העולם (יעו"ס מס' ד"א זוטא פ"א) ולפי
שאמרו בגמרא דסנהדרין ל"ח ע"א שיש אופן א' שיה' זריק וטעם
עני ורובב על החמור וגם אמרו שם היום אם בקולי תשמעו ובאופן
הנ"ל ראוי להיות רק א' מלדיקי הדור (היינו אם יזכו רק מעט)
ולדיק להיות בכל דור הא' הראוי אם יזכו הוא יהי' השליט ע"י אל"י
ואם לא יזכו יהי' כשאר הדיקים בלא הפרש ובמת ר"ל אחד ז"ל
אחר דבור במקומו שיהי' ראוי ע"ד דאמרו בקידושין ע"ב חרח
השמש ובא השמש כו' יעו"ס ובדרך הזה ה' משוער אללם בכל דור
מי הוא ולכן אחר החורבן בית שני ה' מנחם עובדא הנ"ל ואחר
אחרית ימיו ה' רבינו הקדוש ולכן בדורו אמרו וידעו שהוא המוכן
ואחרי מות רבי ה' מי שדיבר עם ריב"ל בסנהדרין ואמרו כימי רב
נחמן ה' ר"ג וכן הוא בכל דור דור ז"ל אחד מוכשר שמה יזכו
(ועפ"ז כתבו ג"כ תלמידי האר"י ז"ל שבימיו ה' האר"י ז"ל) וכ"ז
הוא פשוט וביה כל דברי חז"ל קיימים ולפי שיש עור. אופן בזכות
גדול דעם עניי שמיא כבר אינש אחא וכמ"ס בסנהדרין ל"ח ע"א
שם לכן אמרו על אופן זה בסנהדרין שם ל"ז ע"ב אם מן מיחה
הוא דניאל איש חמודות יעו"ס והמחלוקת בענין שמו של משיח הוא
פשוט ראלו ואלו דא"ל שהרי גם ביתרו מלאנו שה' לו שבעה שמות
יעוין פירש"י ריש יתרו. וכמ"ס במלכים שנקראו על שם פעולתם
והכל לפי האופן שהיה וזות הדור ובאיה סבה תהי' הגאולה בד"מ
אם לא יזכו כ"כ רק תהי' מתנת חנם בחמלת ה' עליהם אז נקרא
חגיגא. ואם יהיה בזכות המתאבלים על ירושלים שהזכירו שיוז
לראות בנחמתה כמ"ס חז"ל כל המתאבל על ירושלים כו' בזה
יהיה נקרא מנחם (ובסבלו עיונות הדור נקרא חיוורא דבי רבי כמ"ס
בסנהדרין שם ל"ח ב') וכשתהיה הגאולה למען שמו ית' וכמ"ס
ביחזקאל ל"ז ואחמול על שם קדשי וכו' וכמ"ס למעני למעני אעשה
ישעי' מ"ח. אז נקרא על שם הקדוש ברוך הוא שעושה דקה עם
ישראל וזהו ה' לדיקו כמ"ס במדרש רבה שם ובבא בתרא
ע"ה ב' יעו"ס סנהדרין ל"ח א' ויגון שמו. פי' המפרשים והגאון
מלבי"ם לשון יגון וכד' היינו כשיהיה בזכות אבות וברית אבות שלא
תמה לכן נקרא יגון (ויש לומר ג"כ שכשיהי' הדור לדיקים גמורים
שהם נקראו על שם הקב"ה אז יהי' נקרא ה' לדיקו כמ"ס במדרש
איכה שם אלל עובדא הנ"ל יעו"ס עוד בב"ב ע"ה ב') וכשיבא גם משה
רבינו אחר נקרא שילה כמ"ס הנ"ל וז' שילה הוא גימטריא משה
והוא יבא עם משיח וכגאול הראשון כן גואל האחרון יעו"ס בס' אבן
שלמה וכן יתפרשו יתר הדברים וביה נבין אנחנו ג"כ כי דברי חז"ל